

ASISTENȚA INFORMAȚIONAL-BIBLIOGRAFICĂ – FACTOR AL SUCCESULUI ȘI COMPETITIVITĂȚII

*Angelina Catana,
Șef secție Informare bibliografică
Nionila Dalinițchi,
Bibliograf principal, secția Informare bibliografică*

*„Dacă informația este constitutivă
materiei și spiritului, atunci universul
din care facem parte este informațional” (Ion Stoica)*

Rezumat: Scopul articolului este de a sublinia importanța, extinderea și modernizarea continuă a serviciilor de informare și documentare a secției Informare Bibliografică a Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice pe parcursul a cinci decenii. Se definesc obiectivele și misiunea în concordanță cu schimbările intervenite în societate. Secția are drept scop orientarea utilizatorului în procesul de căutare și regăsire a informației prin intermediul instrumentelor bibliografice și de referință, dezvoltate și actualizate. Serviciile informațional-bibliografice sunt orientate spre susținerea informațională a proceselor de cercetare, educație, dezvoltare și inovare.

Cuvinte-cheie: asistență informațională, sistem informațional, instrumente informaționale, baze de date, lucrări bibliografice, servicii de referințe, livrarea electronică de documente, diseminare selectivă a informațiilor.

Abstract: The purpose of the article is to emphasize the importance, expansion and continuous modernization of the information and documentation services of the Bibliographic Information section of the Republican Technical-Scientific Library over five decades. Objectives and mission are defined in accordance with changes in society. The section aims to guide the user in the process of searching and retrieving information through bibliographic and reference tools, developed and updated. The information-bibliographic services are oriented towards the informational support of the research, education, development and innovation processes.

Keywords: information assistance, information system, information tools, databases, bibliographic works, reference services, electronic document delivery, selective dissemination of information.

Identitatea unei biblioteci rezidă nu numai în bogăția și varietatea colecțiilor sale, ci și în gradul de valorificare a potențialului informațional, întrucât menirea fiecărei instituții infodocumentare este accesul rapid și eficient al utilizatorilor la resursele sale. Prin componentele și atribuțiile sale, biblioteca are un rol de importanță strategică în societatea informațională, iar extinderea și modernizarea continuă a serviciilor de informare și documentare este o prioritate.

Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică (BRTȘ) de-a lungul timpului se reorganizează și își definește obiectivele în concordanță cu schimbările intervenite în

societate, această reevaluare se impune a fi construită pe fundamentul tradiției, prin prelucrarea acestor elemente care, pe parcursul evoluției sale, au contribuit la îndeplinirea misiunii bibliotecii – *de bibliotecă științifică și de informare*.

Secția Informare Bibliografică a BRTȘ a fost concepută și a activat pe parcursul a 50 de ani ca o structură indispensabilă de informare, având drept scop orientarea utilizatorului în procesul de căutare și regăsire a informației prin intermediul instrumentelor bibliografice și de referință, dezvoltate și actualizate de către bibliografi. Datorită faptului că intervin schimbări permanente, atât în necesitățile informaționale ale utilizatorilor, cât și în mediul în care biblioteca își desfășoară activitatea, este necesar ca biblioteca să se preocupe în mod deosebit de înnoirea gamei de produse și servicii, atât prin crearea de produse noi, cât și prin modernizarea celor existente. Din aceste considerente, avem misiunea de a presta un spectru larg de produse și servicii informațional-bibliografice de înaltă calitate la un nivel operativ și optim pentru utilizatori, iar valorile noastre sunt axate pe profesionalism, comunicare, flexibilitate și calitate.

Serviciile informațional-bibliografice sunt un rezultat al bibliotecii în ansamblu, care sunt orientate spre susținerea informațională a proceselor de cercetare, educație, dezvoltare și inovare, exprimate prin:

- punerea la dispoziția utilizatorilor a fondului documentar deținut de bibliotecă,
- utilizarea aparatului informativ-bibliografic și a echipamentului bibliotecii;
- acordarea asistenței în depistarea informațiilor necesare despre documente, fapte etc.;
- investigarea și livrarea documentelor necesare utilizatorului;
- informarea bibliografică a utilizatorului asupra documentelor pertinente (adecvate necesităților lui);
- alfabetizarea bibliografică în scrierea academică și în cultura informației.

Asigurarea informațională a utilizatorilor este posibilă în baza unui sistem de informare și documentare bine organizat și structurat în conformitate cu necesitățile informaționale ale utilizatorilor și obiectivele cercetărilor științifice. După D. Banciu, „Un sistem de informare și documentare este un ansamblu organizat de proceduri manuale sau/și automatizate (în care este inclusă resursa umană), care are ca obiectiv principal colectarea de documente și informații, prelucrarea, organizarea și valorificarea acestora de către beneficiarii săi”.

Bibliotecarul de referințe este mereu preocupat de studierea permanentă a necesităților informaționale ale utilizatorilor pentru a cunoaște și oferi informația și sursele documentare solicitate. Secția Informare Bibliografică are în gestiune o colecție impresionată de publicații bibliografice și de referință, care constituie un suport eficient de orientare și informare. Ion Stoica menționează că integrarea tuturor tipurilor de surse ale informației tipărite și a celei numerizate, utilizarea fondului de convergență pe care îl are

spectrul documentar devine cea mai importantă misiune contemporană a structurilor infodocumentare.

În noul mediu informațional, cerințele utilizatorilor devin mai multidimensionale, iar activitatea informațională în întregime este intelectualizată, este vădită tendința permanentă de a perfecționa procesele de asistență informațională. A devenit posibilă depistarea literaturii utilizând resursele combinate de informare, iar rezultatele cercetării bibliografice să fie oferite utilizatorilor în formă electronică. În activitatea de oferire a unor astfel de servicii, principiile cercetării bibliografice automatizate se combină organic cu cele tradiționale.

Pentru a răspunde eficient nevoilor și cererilor de informare ale utilizatorilor, serviciul bibliografic tradițional a suferit revizui, mai ales în contextul actual, când tot mai mulți utilizatori preferă servicii la distanță, utilizând diverse canale de informare. În procesul de investigare bibliografică, specialiștii BRTȘ utilizează diverse instrumente de căutare, precum: catalogul electronic și tradițional, baze de date internaționale, baze de date proprii (colecția de articole din periodice, cărți) sau îndrumă utilizatorii spre alte resurse informaționale disponibile.

Prezentând datele statistice asupra asistenței informaționale, putem menționa că, anual, BRTȘ oferă peste 28000 de referințe bibliografice, peste 430 de informații prin telefon, au fost efectuate peste 2000 mii de sesiuni de căutare, iar catalogul electronic a fost vizitat de 2870 de utilizatori.

BRTȘ prestează servicii și oferă facilități pentru diverse categorii de utilizatori. În special menționăm cercetătorii Institutului Național de Cercetări Economice, care beneficiază cel mai frecvent de asistență bibliografică și informațională. Pentru mediul academic avem o gamă largă de servicii și produse informaționale, în special pentru cercetările în domeniul economic.

În anul 1993 a fost creată și dezvoltată baza de date „Articole din reviste în domeniul economic” (ARTICE). Această resursă oferă acces la peste 50 de titluri de reviste în domeniul economic, publicate în Republica Moldova, România și Federația Rusă, Ucraina. La finele anului 2019, baza de date înglobează peste 80000 mii de înregistrări bibliografice relevante pentru studii și cercetare în diverse ramuri ale economiei. Baza de date este completată anual cu circa 5000 de articole, atât științifice cât și de popularizare. Inițial, această resursă a fost creată în baza sistemului automatizat „MARC” (1993), dar în prezent se actualizează și se dezvoltă în baza sistemului „WEB IRBIS-64” și poate fi accesată în catalogul electronic al BRTȘ. Baza de date ARTICE este însoțită de module de căutare, precum: cuvinte-cheie, CZU, autor, titlu articolului, titlu revistei.

O altă resursă de referință, dezvoltată în timp de către *Secția Informare bibliografică*, este baza de date „Cercetări bibliografice”, creată în anul 1997 în baza cercetărilor bibliografice tematice. Tematica solicitărilor este foarte variată și reprezintă

un produs informațional – liste bibliografice tematice – realizate la cerințele utilizatorilor. Pe parcursul anilor au fost realizate peste 4900 de teme, care reflectă circa 250.000 de surse bibliografice. Toate sursele prezente în această bază de date sunt întocmite în conformitate cu normele și standardele în vigoare în domeniul informare-documentare.

În perioada 1997-2003 s-a lucrat asupra înregistrării bibliografice a documentelor oficiale ale RM publicate în „Monitorul Oficial”. În anul 2004, biblioteca a achiziționat sistemul informatic „Legislația Republicii Moldova”- Jurist, care, în prezent, este o resursă națională în Acces Deschis.

Produsele și serviciile informaționale sunt „inima” bibliotecii, întrucât reprezintă motorul care pune în mișcare toate procesele de muncă cu caracter operațional și funcțional ce se desfășoară în bibliotecă. Într-adevăr pentru a crea produsele informaționale, ca răspuns la nevoile exprimate prin cereri de informare, este necesar de a combina cât mai eficient elementele de producție: munca (activitatea angajaților), echipamentul tehnic, resursele software etc. De funcționalitatea acestor elemente depinde calitatea produselor și serviciilor prestate, modul și formele de prezentare a informației utilizatorilor.

În acest sens, serviciile de informare bibliografică constau nu numai în acordarea asistenței informaționale și bibliografice utilizatorilor privind utilizarea bazelor de date și altor resurse informaționale, dar și alcătuirea și prezentarea referințelor bibliografice în lucrări.

Serviciile de redactare și verificare a referințelor bibliografice prezentate în articole, monografii, teze de doctor, teze de doctor habilitat sunt cele mai populare în rândul utilizatorilor din mediul de cercetare. De asemenea, din anul 2012 contribuim activ la creșterea calității publicațiilor instituționale prin redactarea bibliografică a articolelor științifice publicate în revistele „Economie și Sociologie” și „Analele INCE”. Anual se redactează peste 45 liste bibliografice, care cuprind peste 1280 de referințe.

Un alt serviciu care a fost lansat mai recent și are o mare priză la utilizatori este *Livrarea electronică de documente*. Doar în trimestrul patru al anului 2019, acest serviciu a fost solicitat de peste 70 de persoane, la solicitarea cărora au fost scanate, prelucrate și livrate circa 1500 de documente prin intermediul e-mail, Skipe, Viber. O mare parte din documente a fost solicitată prin intermediul e-Serviciului Diseminarea Selectivă a Informației (DSI), care este utilizat cel mai des de către cercetători și studenți și se realizează în baza Formularului online plasat pe pagina web a bibliotecii. https://brts.md/?page_id=339

Bibliografierea contribuțiilor științifice și instituționale este o activitate complexă și minuțioasă, care necesită viziuni largi în domeniu, cunoștințe profunde și multă abnegație. Elaborarea publicației bibliografice este o activitate intelectuală, care necesită cunoașterea politicii de elaborare a edițiilor bibliografice, cunoașterea standardelor folosite la descrierea bibliografică a documentelor, abilitatea în formularea unei adnotări

bibliografice, posedarea calităților de cercetare, concentrare, prudență, minuțiozitate și pasiune. În contextul actual, un rol esențial revine bibliografiilor, care constituie atât un mijloc de acces la informații, cât și o modalitate de punere în valoare a instituției, dar și a personalităților.

Una din primele lucrări bibliografice, apreciată înalt de comunitatea profesională a fost biobibliografia „*Dumitru Batîr*” (1998). Renumitul bibliograf „*numit rege al bibliografiei*” de Ion Șpac în recenzia „Semne ale inspirației divine dintr-o viață de om” în paginile ziarului „Moldova Suverană” din 21 ianuarie 1999, califică biobibliografia dedicată renumitului savant chimist *Dumitru Batîr* ca „o lucrare, care prin caracterul său informativ, oferă posibilități de invidiat cercetătorii în domeniu”.

Această experiență a fost urmată de numeroase biobibliografii, care oferă o „călătorie” prin labirintul creației autorului și care scot în evidență cele mai relevante rezultate ale activității de cercetare, contribuția personală în dezvoltarea științei. În cadrul Concursului național „Cele mai reușite lucrări ale anului în domeniul biblioteconomiei și științelor informării”, organizat de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, au fost apreciate cu Premiul I biobibliografiile: „*Profesorul Alexandru Stratan – Vocație, Competență și Responsabilitate*” (2017) dedicată profesorului, doctorului habilitat în economie, directorului Institutului Național de Cercetări Economice al AȘM și studiul biobibliografic „*Fiodor Bajura. Profesor. Savant. Inventator*” (2018), dedicat dr. hab. Fiodor Bajura. Publicațiile biobibliografice aduc în prim-plan, într-o formă de sinteză, rezultatele obținute de cercetători în contribuțiile științifice, activitatea didactică, includ mărturii și aprecieri ale altor savanți, colegi, discipoli expuse pe paginile publicațiilor periodice, în discuții, interviuri.

Cea mai recentă lucrare, elaborată de specialiștii BRTȘ, este studiul biobibliografic „*Tatiana Manole. Doctor habilitat, profesor universitar, savant și pedagog prin vocație*” (2019), care completează colecția bibliotecii. Lucrarea reprezintă o abordare într-o manieră sintetică a operei științifice a doamnei profesor universitar, savant și cercetător Tatiana Manole. Apariția studiului reprezintă o bază solidă pentru publicul studios, pentru specialiști și alte categorii interesate în domeniul finanțelor publice. Impactul studiului este de a face vizibilă munca creativă a cercetătorului, va ajuta utilizatorul să cunoască nu doar viața și activitatea unui savant, dar și parcursul reformelor economice efectuate în domeniul finanțelor publice, suportul științific în elaborarea politicilor de dezvoltare.

Dintre lucrările bibliografice de valoare, care reliefează activitatea științifică instituțională, menționăm bibliografiile: „*Publicații din domeniul tehnico-științific*” (1967-2006), publicată în anul 2010 care înserează circa 1562 de descrieri bibliografice ale lucrărilor științifice și este o „*lucrare bibliografică de o certă valoare de excepție nu numai ca volum, ci și în ceea ce privește conținutul deosebit*” a menționat Petru Racu, ex-director BRTȘ în această publicație (p. 9-10) și studiul bibliografic de proporție „*Publicațiile științifice ale Institutului de Economie, Finanțe și Statistică*” (2006-2013).

Studiul este o continuare cronologică a lucrării bibliografice menționată mai sus, ce reflectă activitatea științifică a cercetătorilor și înserează descrierile bibliografice ale 2050 de lucrări științifice, care reprezintă un bun indicator al performanței științifice. Această lucrare este considerată drept „*un eveniment bibliografic al anului 2014, ce oferă eficiență cercetării*”, menționează Ludmila Corghenici în recenzia „*Studiu bibliografic ce oferă eficiență cercetării și profesiei*” (Chișinău, 2014, p.1-3). Aceste lucrări, de asemenea, au fost apreciate cu *Premiul I* în cadrul Concursului național „*Cele mai reușite lucrări ale anului în domeniul biblioteconomiei și științelor informării*”.

Pe parcursul anilor au fost elaborate și alte cercetări bibliografice, cum ar fi: *biobibliografiile dedicate economiștilor Oleg Stratulat (2002) și Ion Ustian (2004)*, „*Profesorul și publicistul Gheorghe Rașcu*” sau bibliografia tematică „*Fauna și ecologia animalelor*” (anul 2000), elaborată în parteneriat cu Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei. În contextul programului „*Memoria Moldovei*” au fost editate lucrările științifice ale doctorului în biologie Valeriu Movileanu „*Formarea și dezvoltarea mutagenzei induse la plantele de cultură în Republica Moldova*” (1995) și „*Studiul genetic al fenomenului polyploidismului (polificației) la porumb Zea mays L. în Republica Moldova*” (1996) ș.a.

În funcție de schimbările produse în societate, pe parcursul anilor 1990-2007 în baza noilor intrări, s-au elaborat un șir de semnalări bibliografice, orientarea tematică a acestora rezultă în abordarea unor probleme prioritare, precum: *Relații de piață (1992-1999)*; *Problemele economiei de piață (1999-2006)*; *Resurse naturale și protecția mediului (1999-2006)*; *Agricultura și industria de prelucrare (1997-2006)*; *Servicii comunale. Construcții. Arhitectură. Desing (1999-2005)*; *Tehnologii informaționale (1999-2005)*; *Transport. Autoservice (1992-1998)*. Aceste lucrări, editate de două ori pe an, oglindesc diverse categorii de documente: cărți, articole din reviste, manuscrise, rapoarte de cercetare, autoreferate, care erau repartizate utilizatorilor în bază de contract, bibliotecilor municipiului Chișinău și celor raionale.

În scopul orientării și informării operative a utilizatorilor, lunar, sunt întocmite buletine informative „*Publicații recent intrate în BRTȘ*” ce reflectă o informația completă despre documentele care au intrat în colecțiile bibliotecii pe parcursul anului. Începând cu anul 1993, se editează buletinul informațional „*Repertoriul publicațiilor periodice abonate de Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică*”. Ambele buletine reprezintă un instrument de referință util atât pentru utilizatori, cât și pentru bibliotecile tehnice din rețea și alte instituții infodocumentare. Aceste materiale pot fi accesate pe site-ul bibliotecii www.brts.md.

Secția Informare Bibliografică a BRTȘ întreține o colaborare profesională eficientă cu structurile similare din Sistemul Național de Biblioteci. Ca exemplu, Biblioteca Națională a RM (BNRM), bibliotecile universitare (BȘ UASM, ASEM, USM, BȘ UTM,) dar și școlare (Liceul Teoretic cu profil Real „*Mihai Marinciuc*”, Liceul

Teoretic „*Principesa Natalia Dadiani*” etc.) cu care ne împărtășim experiență, realizăm schimb de publicații, împrumut interbibliotecar, organizăm diverse activități științifice și culturale.

În concluzie, menționăm că în noul context social și tehnologic, serviciile bibliografice și de referință se adaptează rapid la cerințele timpului, trecând prin mutații profesionale și asimilând continuu noile tehnologii. Asistența informațională devine factorul determinant pentru studenți, profesori și cercetători, dar și un instrument indispensabil în diseminarea informațiilor și a rezultatelor științifice în societate. În acest context, activitatea informațional-bibliografică din bibliotecă se orientează spre noi abordări și tehnici de informare, pentru a fi flexibili și competitivi în mediul informațional. Suntem siguri că vom reuși!

Referințe bibliografice

1. BIBLIOTECA REPUBLICANĂ TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ. Regulament de organizare și funcționare al Secției Informare Bibliografică. Chișinău, 2017. 4 p.
2. BUTURUGA, Maria. Perspective ale bibliografiei naționale la Biblioteca Academiei Române. In: Biblioteca. 2016, nr. 5, pp. 135-138. ISSN 1220-3386.
3. DANCIU, Adriana-Simona. Serviciul de referințe al Bibliotecii Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu. In: Biblioteca. 2017, nr. 7, pp. 210, 213. ISSN 1220-3386.
4. INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE. BIBLIOTECA REPUBLICANĂ TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ. Anul 2019 – anul promovării imaginii bibliotecii în comunitate: raport de activitate a Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice. Aprobă la Consiliul Științific al INCE, 20 decembrie 2019. Chișinău: INCE, 2019. 35 p.
5. MARCU, Angela. Noile tendințe în serviciile de referințe din biblioteci. București: ABIR, 2006. ISBN 978-973-85962-3-8.
6. TÎRZIMAN, Elena. Contemporary Library and Its Role in the Community. In: Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării = Romanian Journal of Library and Information Science. 2018, vol. 14, issue 2, pp. 56-63. ISSN 2559-5490 [citată 10 septembrie 2019]. Disponibil: <http://www.rrbsi.ro/index.php/rrbsi/issue/view/50/pdf22018>
DOI: 10.26660/rrbsi.2018.14.2.56
7. TOMESCU, Silvia. O perspectivă distinctă asupra cercetării bibliografice în epoca Digital. In: Cercetări în biblioteconomie și știința informării. 2016, nr. 20, pp. 69-71. ISSN 2392-8107.
8. WOLFE, Judith A., NAYLOR, Ted, DRUEKE, Jeanetta. The Role of the Academic Reference Librarian in the Learning Commons. University of Nebraska – Lincoln. Faculty Publications, UNL Libraries. 2010 [citată 22 septembrie 2019]. Disponibil: <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1232&context=libraryscience>